

Asiantuntijalausunto, Suomen kestävän kehityksen asiantuntijapaneeli (Kestävyyspaneeli) Lausuntopyyntö luonnoksesta uudeksi ilmastolaiksi, VN/14302/2019.

Kestävyyspaneeli kiittää mahdollisuudesta esittää lausunto uuden ilmastolain luonnoksesta. Kestävyyspaneelin mukaan asiantuntijuus Ilmastopolitiikan pyöreässä pöydässä on mahdollistanut näkemysten esiin tuomisen myös ilmastolain suunnitteluun ja näkee sen olleen hyvä mahdollisuus tuoda näkemyksiään esille.

Uuden ilmastolain luonnoksen osalta kestävyyspaneeli esittää seuraavat huomiot:

Yleisiä huomioita

Kestävyyspaneeli pitää myönteisenä laajoja eri toimijoille tarjottuja osallistumismahdollisuuksia ilmastolain valmistelussa ja toivoo että vastaavan kaltaiset laaja-alaiset ja moniäänisyyttä turvaavat osallistamiskäytännöt otetaan käyttöön myös muussa lainvalmistelussa. Kansalaisten aito osallisuus on toimivan demokratian perusta ja moniääninen osallistuminen auttaa eri näkökulmien huomioimista ennakoivasti.

Osallistaminen on erityisen tärkeää toteuttaa niin, että haavoittuvimpien ryhmien ääni pääsee aidosti kuuluviin. Pysyvänä haasteena on se, että pitkäkestoisena ilmiönä ilmastomuutos koskettaa tulevia sukupolvia, mikä luo tarpeen hyödyntää lähtökohtaisesti epävarmaa ennakointitietoa. Toisaalta Suomella olisi varaa lisätä kansalaisten mahdollisuuksia osallistua ja kasvattaa kansalaisaktiivisuutta. Kansalaisten osallistaminen yhteiskehittämiseen voi tapahtua ehdotettujen kansalaisraatien kautta, mutta myös esimerkiksi työpajatoimintana, jota voivat toteuttaa esimerkiksi kansalaisjärjestöt sekä sivistys-, kulttuuri- ja nuorisotoimen instituutiot, kuten oppilaitokset, museot, kirjastot ja kansalaisjärjestöt.

Kestävyyspaneeli pitää tärkeänä, että laissa huomioidaan myös yleisesti ihmisten mahdollisuuksia muuttaa kulttuuriaan ilmastomuutosta hillitsevään suuntaan sekä se, miten valtio ja kunnat voivat tukea näitä mahdollisuuksia. Tällä tasolla kulttuuri tarkoittaa esimerkiksi ilmastomuutoksen ymmärtämistä sekä tietojen, taitojen ja käytänteiden yhteiskehittämistä ilmastomuutosta hillitseviksi ja ilmastomuutokseen sopeuttaviksi, millä on vaikutusta kaikkialla yhteiskunnassa. Tämä edistää kulttuurisen kestävyyden toteutumista, ja siihen voidaan vaikuttaa koulutuksella ja yhteiskehittämiseen kannustavilla sivistys-, kulttuuri- ja nuorisotoimen toimilla.

Kestävyyspaneeli pitää myönteisenä tutkimusnäytön vahvaa huomioimista ilmastolain valmistelussa. Kansainvälisen ilmastopaneeli IPCC:n, kansallisen ilmastopaneelin ja muiden tahojen tuottamia yhteenvetoja ja muuta tutkimustietoa on kiitettävässä määrin käytetty valmistelun pohjana.

Kestävyyspaneeli pitää tärkeänä, että ilmastonmuutos nähdään ihmisoikeuskysymyksenä ja haavoittuvassa asemassa olevien ihmisten oikeudet on tunnustettu lain valmistelussa. Kun ilmastonmuutos tunnustetaan ihmisoikeuskysymyksenä, valtioilla on vastuu toimia ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi, jotta muutos ei heikennä nykyisten eikä tulevien sukupolvien elinolosuhteita.

Kestävyyspaneeli korostaa, että ilmastolaki tulisi huomioida kaikilla hallinnon alueilla ja sen tulee johdonmukaisesti kohdistua kaikkiin merkittäviä kasvihuonekaasuja tuottaviin toimijoihin ja toimintoihin. Ilmastolakiin tulisi myös kirjata mahdollisuus sanktioiden hyödyntämiseen, mikäli jokin toimijaryhmä selkeästi laiminlyö sille asetetut velvoitteet. Mahdollisten sanktioiden osoittaminen Suomelle tulisi huomioida myös määritettäessä lain perusteita (2 §).

Yksittäisiin pykäliin kohdistuvat huomiot

Valtion viranomaisen ja kunnallisen viranomaisen edistämiselvoite (5 §)

Kestävyyspaneelin näkemyksen mukaan valtion viranomaisen ja kunnallisen viranomaisen edistämiselvoite tulisi muotoilla laissa aidosti velvoittavaksi. Luonnoksen muotoilun osalta ilmaukset kuten ”mahdollisuuksien mukaan” ovat liian avoimia ja jättävät tilaa liian laajoille tulkintamahdollisuuksille.

Kansallinen ilmastonmuutokseen sopeutumissuunnitelma (10 §)

Kestävyyspaneeli painottaa päästövähennysten ja sopeutumistoimien samanaikaisen toteutuksen tärkeyttä. Ilmaston globaaliin lämpenemiseen liittyvien viiveiden takia ilmastonmuutos tulee todennäköisesti koettelemaan Suomea lisääntyvästi ainakin kuluvaan vuosisadan puoliväliin asti. Haitallisimmilta seurausvaikutuksilta voidaan kuitenkin välttyä nopeiden globaalien päästövähennysten ja paikallisen sopeutumisen avulla. Tämän takia on tärkeää, että ilmastolaki varmistaa Suomen omat päästövähennykset ja edistää globaaleja päästövähennyksiä yhtäaikaaisesti sopeutumistoimien edistämisen kanssa.

Saamelaiskulttuurin edistäminen (14 §)

Kestävyyspaneeli pitää tarpeellisena kirjauksena saamelaiskulttuurin edistämisen ja saamelaisparlamentin näkökantojen huomioimista.

Ilmastopaneeli (16 §)

Ilmastopaneelin selkeä kirjaaminen ilmastolakiin ja sen hyödyntäminen ilmastolain soveltamisessa nähdään tärkeänä lain instrumenttina, jonka avulla voidaan ennakoida mahdollisia muutostarpeita, tarkastella lain laajempia kytkentöjä ja koota tieteellistä pääomaa ilmastonmuutoksen hillintää ja sopeutumista koskien. Olisi kuitenkin tärkeää kirjata, että tarvittaessa Ilmastopaneeli hyödyntäisi laajasti suomalaista tiedeyhteisöä. Ilmastolaki on Suomen tulevaisuuden kannalta erittäin keskeinen ja siksi valtion varoin kasvatettu tieteellinen kapasiteetti on voitava hyödyntää täysimääräisesti.